

DERLEME MAKALE / REVIEW ARTICLE

ÇOCUK KORUMA SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: TÜRKİYE, ALMANYA VE İNGİLTERE ÖRNEĞİ*

A COMPARISON OF CHILD PROTECTION SYSTEMS: THE CASE OF TURKEY, GERMANY AND ENGLAND

Sosyal Çalışmacı Kerem AZBAY¹

Doç. Dr. Oktay TATLICIOĞLU²

ÖZ

Tarihsel olarak bakıldığında çocuk koruma sistemlerinin ülkeden ülkeye farklılıklar gösterdiği ve bu farklılıklar kapsamında zaman içerisinde farklı modellerin geliştirdiği gözlenmektedir. Bu modeller ise ülkelerin kültürel, sosyo-ekonomik, gelişmişlik v.b etkenlere bağlı farklılıklar gösterebilmektedir. Bu bağlamda korunmaya ve bakıma ihtiyaç duyulan çocuklara yönelik hizmetler tarihsel açıdan öncelikli olarak kalabalık ve koğuş tipi kurum bakımlarında sağlanmıştır. Ancak günümüzde gerek Avrupa ve gerekse ülkemizde kalabalık kurum bakım modelleri dönüştürülüp kapatılmıştır. Bunun yerine çocukların bakımı ev tipi sosyal hizmet modelleri veya evlat edindirme ve koruyucu aile gibi farklı bakım yöntemleri kullanılarak sağlanması ağırlıklı olarak uygulanmaya başlamıştır. Bu doğrultuda bu çalışmada özellikle kurum bakımı ve aile temelli bakım modelleri üzerinde durularak koruyucu aile sistemi, evlat edinme ve sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinin farklı ülkeler özelinde nasıl yürütüldüğü ve uygulandığı farklı örnekler üzerinden verilmiştir. Bu kapsamda Türkiye, Almanya ve İngiltere ülkeleri incelemeye alınmıştır. Bu üç ülkenin seçilmesinde ise çocuk koruma sistemlerinin, yapılanma açısından farklı modellere sahip olması etkin bir rol oynamıştır. Türkiye’de çocuk koruma sistemleri merkezi idare yönetim modeli ile uygulanırken İngiltere ve Almanya ise yerel yönetim modelleri ağırlıklı olarak uygulanmaktadır. Yine Almanya’da sadece yerel düzeyde oluşturulan gençlik daireleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından çocuk koruma hizmetleri yerine getirilirken İngiltere’de yerel ölçekli birden çok resmi, özel ve gönüllü kurum ve kuruluş tarafından çocuk koruma hizmetleri yerine getirildiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Koruma Sistemleri, Çocuk, Alternatif Bakım

JEL Sınıflandırma Kodları: I20, I39

ABSTRACT

Historically, it is observed that child protection systems differ from country to country and different models have been developed over time within the scope of these differences. These models may vary depending on the cultural, socio-economic, developmental, etc. factors of the countries. In this context, services for children in need of protection and care have historically been provided primarily in crowded and ward-type institutional care. However, today, both in Europe and in our country, crowded institutional care models have been transformed and closed. Instead, the care of children has begun to be predominantly provided using home-based social service models or different care methods such as adoption and foster care. Accordingly, this study focuses particularly on institutional care and family-based care models and examines how the foster care system, adoption and social and economic support services are carried out and implemented in different countries through different examples. Within this scope, Turkey, Germany and the United Kingdom were analyzed. The fact that child protection systems have different models in terms of structuring played an active role in the selection of these three countries. In Turkey, child protection systems are implemented through the central administration model, whereas in the UK and Germany, local administration models are predominantly applied. Again, in Germany, child protection services are provided only by local youth welfare offices and non-governmental organizations, whereas in the UK, child protection services are provided by multiple local public, private and voluntary institutions and organizations.

Keywords: Protection Systems, Child, Alternative Care

JEL Classification Codes: I20, I39

* Bu çalışma 17-19 Ekim 2024 tarihinde I. Uluslararası Toplum ve Ruh Sağlığı Kongresi’nde sunulan ve tam metni bildiriler kitabında yayınlanmayan “Bildiri Başlığı” başlıklı bildiriden hazırlanmıştır.

¹ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, azbay.21@hotmail.com

² Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, oktay.tatlcioglu@dicle.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

This study aims to examine the child protection systems in Turkey, the UK, and Germany. It will present the basic concepts of these systems and the service models offered within them. Additionally, it will present the history and legal basis of these models, as well as their legislative structures, by comparing them. These three countries were chosen because their child protection systems differ in terms of structure.

Design/methodology/approach:

Our study is designed as a compilation study. In this context, child protection systems in Turkey, the UK and Germany have been analyzed and their similarities and differences have been tried to be revealed.

Findings:

The child protection systems of the three countries we examined have different models in terms of structuring. While Turkey has a central administration system, the UK and Germany have predominantly local administration models. The difference between Germany and the UK is that in Germany, child protection services are provided only by local youth welfare offices and non-governmental organizations, while in the UK, child protection services are provided by multiple local institutions.

Care models for children in need of protection vary depending on the cultural, socio-economic, developmental, etc. factors of the countries. Protection and care for these children has primarily been provided in institutional care. However, today, both in Europe, the USA and in our country, institutional care models such as crowded orphanages, kindergartens, etc. have been transformed into family care or home-type social service models within the scope of family-based social service models. When we look at the history of the child protection system in our country in the context of social services, it is seen that the system started as traditional crowded institutional care and then transformed into modern family-based care, foster care or home-based social service models.

Instead of institutional care, states have developed foster care as an alternative service model for children to develop healthily in a family environment. While institutional care is still widely adopted in Turkey, the foster family model and adoption service models have not developed sufficiently. However, in the UK and Germany, the foster family model is more widely used than institutional care. In our country, new practices and innovations have recently been made to ensure that children are cared for by their own families or relatives instead of institutional care. In this context, children are supported economically by their families and relatives within the scope of social and economic support service models within the scope of family-based service models. In our country, individuals and families between the ages of 25 and 65 can apply for foster care. In Germany, the age difference between the families and individuals who want to become foster parents and the child to be placed with a foster family must be over 45 years of age (Doğan, 2020). In the UK, the age difference between the families and individuals who want to become foster parents and the child to be placed with a foster family must be over 21 years of age (Fostercare, 2024).

Various foster family models have been established in countries, taking into account the different characteristics of children under protection who are deemed suitable for placement with foster families and the families who apply for foster care. In Turkey, there are four different foster family models: Relative or Close Environment, Specialized, Temporary and Temporary Foster Family Models.

In the German foster care system, which is similar to Turkey, there are 5 different foster family models and the 'On-Call Full-Time Care' model differs from Turkey (Doğan, 2020). In terms of foster family modeling, the UK has 11 different foster family models that differ from both Turkey and Germany in this respect. Foster family models in the UK: "Long Term Care, Care for Children in Detention, Short Term Care, Multi-Dimensional Treatment, Emergency Care, Family, Friend or Relative Care, Foster Care for Adoption, Short Breaks, Supportive Bridging, Parent Child Care, Foster Care for Siblings" (İzci, 2020).

In Turkey, foster care is carried out by the Foster Family Units of the Ministry of Family and Social Services, while in Germany it is carried out under the joint coordination of the central government and non-governmental organizations. In the UK, foster care services are carried out by the central government, local governments and Independent Foster Agencies.

Conclusion and Discussion:

While the child protection systems of the three countries examined have different structuring models, it has been observed that the systems have various advantages and disadvantages in their own respects, and that the systems can be improved and made healthier through intercultural transfer and new studies.

1. GİRİŞ

Demokratikleşmenin en önemli göstergelerinden biri hiç kuşkusuz çocuk haklarının hayata geçirilmesidir. Ancak çocuk haklarının hayata geçirilmiş olmasına rağmen çocuklara yönelik ayrımcılık, ihmal, istismar, şiddet dünya çapında halen en büyük sorunların başında gelmektedir. Bahsedilen bu durumlar çocuklara yönelik tüm kesimler tarafından uygulanmaktadır. Bu nedenle her kesimden çocuğun korunmaya ihtiyacı olmaktadır (Baykara Acar, Acar ve Berghan, 2018). Bu bağlamda korunma ihtiyacı bulunan çocukların bakımı, gözetimi, eğitimi, sorunları eskiden olduğu gibi günümüzde de sosyal politika problemlerinin başında gelmektedir (Şenocak, 2010). Bu durumlara bağlı olarak birçok ülkenin farklı modeller geliştirdiği gözlenmektedir. Bu modeller, o ülkelerin kültürel yapısı, sosyo- ekonomik gelişmişliği, kanuni düzenlemeleri gibi etkenlere bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Tarihsel süreçte bakıldığında çocuklara yönelik korunma ve bakım öncelikli olarak kalabalık kurum bakımı modelleri ile sağlanmıştır. Yurt ve yuva temelli kalabalık kurum bakımı modellerinde korunmaya muhtaç çocukların toplumsal bütünleşme ve sosyalleşmeleri tam olarak sağlanamadığından gerek Avrupa ve gerekse ülkemizde kalabalık kurum bakım modelleri dönüştürülüp kapatılmıştır (Şimşek, Erol, Öztıp ve Özcan, 2008).

Kapatılan kalabalık kurum bakım modelleri yerine çocukların ailesi ve yakınları yanında sosyal ve ekonomik olarak desteklenerek bakımı ve korunmasının sağlanması, Çocuk Evi ya da Çocuk Evleri Sitesi tarzı ev tipi sosyal hizmet modellerinden faydalandırılması veya evlat edindirme ve koruyucu aile gibi farklı bakım yöntemleri kullanılarak bakımlarının sağlanması ağırlıklı olarak uygulanmaya başlamıştır. Bu yeni bakım modellerinde temel amaç ise korunmaya muhtaç çocukların toplumsal bütünleşme ve sosyalleşmelerinin daha iyi düzeyde sağlanabilmesidir.

Ülkelerin çocuk koruma sistemleri içerisinde yer alan koruyucu aile ve evlat edindirme hizmetleri incelendiğinde sistemler arasında benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır. Koruyucu aile hizmeti Türkiye ve İngiltere’de aile merkezli hizmet modeli olarak baz alınırken Almanya’da ise kurum bakımına alternatif olarak ele alınmaktadır.

2. DÜNYADA ÇOCUK KORUMA SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Dünyadaki ve ülkemizdeki çocuk koruma sistemlerinin temel amacı çocukların her açıdan sağlıklı gelişimleri ve iyi olma durumlarının korunmasını, haklarının güvence altına alınmasını sağlayan yasal süreçlerdir. Tarihsel olarak bakıldığında çocuk koruma sistemlerinin ortaya çıkışı ve değişimini birçok faktör etkilemiştir. En önemli etkenlere baktığımızda bunların manevi, dini, sosyal, ekonomik ve düşünsel olarak sıralayabiliriz (İzci, Seyhun Sarı ve Uyanık, 2021). Ayrıca çocuk koruma sisteminin gelişiminde çocuklara yönelik olarak geliştirilen psikolojik, sosyolojik, v.b kuramlar da bu alandaki gelişimlere katkıda bulunmuştur. Diğer taraftan ülkelerin çocuk koruma sistemleri köken ve düşünsel olarak birbirinden farklı özellikler de gösterebilmektedir. Bunlar o ülkenin kendine özgü inanışları, değerleri, gelenekleri, bilgi düzeyi ve siyasi yaklaşımları ile şekillenebilmektedir. Bu nedenle çocuk koruma sistemi ile ilgili yasal mevzuat ve düzenlemeler ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir (İzci ve diğerleri, 2021).

Günümüzde ise çocuk koruma sistemi ile ilgili yasal düzenlemelerin birçok ülkede ortak olarak kabul görmesi genel olarak 20. yüzyıldaki sanayileşme, kentleşme ve modernleşme gibi gelişmelerle şekillenmiştir. Söz konusu gelişmeler neticesinde çocuk koruma alanı ile ilgili devlet denetiminin artırılmasına paralel olarak alan ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmış ve zaman içinde özgün kurum ve kuruluşlar yaygınlaşmıştır (Bergman, 2016). Bu süreçte çocuk alanı ile ilgili uluslararası arenada gerçekleştirilen çalışmalar ve yasal düzenlemeler çocuk alanının daha görünür olmasını sağlamıştır. Uluslararası düzeyde çocukların korunmasına yönelik ilk düzenlemeler Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi (ÇHB) ile yasal güvence altına alınmıştır. Günümüzde Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) olarak bilinen “Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi” 1959 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi’nin temel ilkelerinden olan “*Dünyadaki çocuklara asgari bir özen gösterilmelidir*” ilkesi de bu kurulda kabul edilmiş ve böylelikle çocuk haklarının uluslararası alanda görünümünü artırmıştır. Bu kararlara paralel olarak 1979 yılı “Dünya Çocuk Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu yapılan düzenlemelere bağlı olarak çocuk koruma sistemi ile ilgili dünya çapında kapsamlı çalışmalar başlatılmış ve bu çalışmalar neticesinde 1989 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiştir (Yolcuoğlu, 2009).

3. ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ İLE İLGİLİ ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 1989 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuk hakları ile çocuk koruma sistemleri açısından en önemli uluslararası belgedir. Bu sözleşmeyi Türkiye 1995 tarihinde kabul etmiştir. Sözleşmede, çocukluk çağı 18 yaş altı olarak kabul edilirken çocukluk başlangıç yaşı için ise herhangi bir yaşı sınırı belirlenmemiş ve bu yaş belirleme kriterleri ülkelerin kendi yasalarına bırakmıştır.

Sözleşmenin 19.maddesinin 1. fıkrasında hangi hallerde çocuklar için koruyucu önlemler alınacağına ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir. Bunlar, “*çocuğun ana- babasının ya da ondan birinin, kanuni vasi ya da vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırıya, şiddete veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismara ve kötü muamele*” olarak belirtilmiştir.

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 3. madde 1. bendinde; “*çocuğu ilgilendiren bütün faaliyetlerde, ‘çocuğun yararı’ temel düşüncedir*” hükmü yer almaktadır. Ayrıca söz konusu sözleşmede, “*her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğu kabul edilmiştir*” (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989) .

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 9. madde 1. bendine göre, “*Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler çocuğun; ana babasından, onların rızası dışında ayrılmasını güvence altına alırlar*” denilmektedir (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW) çocuğun korunması konusunda diğer önemli uluslararası bir sözleşmedir. Bu Sözleşme BM Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilmiş ve Türkiye Sözleşmeyi 1985 yılında imzalamıştır. Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih ise 19 Ocak 1986’dır. Sözleşme kadın ve erkek arasındaki cinsiyete dayalı ayrımı ortadan kaldırmayı amaçlasa da bu Sözleşme’nin bazı maddeleri doğrudan çocukların korunmasına yönelik olduğunu görülmektedir. Sözleşmenin 5. maddesinin b bendinde, “*aile eğitiminde çocukların çıkarının her durumda ve her şeyden önce gözetilmesi gerektiğini*”, 9. Maddenin 2. bendi ise Taraf Devletlerin, çocukların tabiiyeti konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlanacağını”, Madde 10’un f bendinde “*kız çocuklarının okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız çocukları ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi gerektiği*”, Madde 16’nın 2 bendinde ise “*çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir şekilde yasal sayılmayacağını ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dâhil gerekli tüm önlemler alınması*” gerektiğini hükümlerine yer verilmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 25. madde 2. bendinde “*anne ve çocukların özel bakım ve yardıma hakları vardır. Tüm çocuklar, evlilik içi ya da dışı doğmuş olmalarına bakılmaksızın, aynı toplumsal korumadan yararlanır*” hükmüne yer verilmiştir (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948).

Uluslararası bu düzenlemelere bakıldığında bu düzenlemelerin çocuk koruma sistemleri üzerinde önemli etkiler oluşturduğu, bu düzenlemelerle ülkelerin çocuk koruma ile ilgili ulusal politikaları, kurumsal yapıları ve toplumsal algıları şekillendirdiği ve hak temelli yaklaşımları güçlendirdiği, önleyici ve bütünleştirici sistemlerinin yaygınlaşmasını desteklediği, uluslararası işbirliği, hesap verebilirlik ve izleme mekanizmalarını sağlamasına yardımcı olmuştur.

4. TÜRKİYE’DE ÇOCUK KORUMA SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ

Bu başlık altına bir giriş paragrafı eklenmelidir. Sözleşme maddesiyle giriş yapılması çok uygun değildir...

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 1. maddesinde kanunun amacı şu şekilde tanımlanmıştır. “*Korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir*” (Resmi Gazete, 1983).

Madde 3’te ise “*korunmaya ihtiyacı olan çocuğun tanımı şu şekilde yapılmıştır. “Korunmaya ihtiyacı olan Çocuk”; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;*

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkolü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuk olarak tanımlanmıştır. Ayrıca aynı maddenin devamında korunmaya ihtiyacı olan çocukların hangi sosyal hizmet kuruluşlarında hizmet alması gerektiği ile ilgili tanımlama da yapılmıştır.

Bu kapsamda bu çocukların çocuk evleri sitesi, ihtisaslaştırılmış çocuk evleri sitesi yetiştirme yurdu, kreş ve gündüz bakım evleri, çocuk ve gençlik merkezleri, toplum veya aile danışma merkezleri, çocuk evleri, sosyal hizmet merkezleri gibi kuruluşlardan hizmet alabileceğini ifade etmektedir.

2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanun'un amacı ilgili kanunda şu şekilde tanımlanmıştır. “Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak ifade edilmiştir. Kanunun 2.bölüm koruyucu ve destekleyici kısım 5. maddesinde “çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirlerini” tanımlamıştır.

Kanun; “adli ve idarî mercileri, kolluk görevlilerini, sağlık ve eğitim kuruluşlarını, sivil toplum kuruluşlarını, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı ilgili birimlerine bildirmekle yükümlü kılınmıştır”.

Kanun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı'na tedbir kararlarının uygulanması konusunda başlıca görevler vermiştir. Kanun kapsamında verilen tedbir kararları, “bakanlıkların yerel teşkilatlarının ilgili birimleri tarafından uygulanır ve İl ve İlçe Çocuk Koruma Koordinasyon Birimi tarafından izlenir”. Tedbir kararlarının yanı sıra, her bakanlığın kendi hizmet alanı çerçevesinde önleme, müdahale ve izleme kapsamında çeşitli hizmetleri bulunmaktadır.

Ülkemizde çocuk koruma sistemleri aile odaklı hizmet modelleri ve kurum bakımı hizmet modelleri olarak iki başlık altında ele alınmıştır

4.1. Aile Odaklı Hizmetler

Ülkemizde aile odaklı sosyal hizmet modelleri Sosyal-Ekonomik Destek ile aile yanında bakım, Koruyucu Aile Yanında Bakım ve Evlat Edindirme hizmeti başlıkları altında ele almak mümkündür.

4.1.1. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED)

Sosyal Ekonomik Destek Hizmetinin temel amacı ekonomik yoksunluk nedeniyle çocukların temel ihtiyaçlarını yerine getiremeyen aileler geçici bir süre maddi olarak desteklemektir.

Kurum bakımına alınma riski taşıyan çocukların kurum bakımına almak yerine bu çocukların ailelerinin ve yakınlarının maddi olarak desteklenerek çocuklarının aile yanında bakımlarının sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca Sosyal Ekonomik Destek Hizmetinin bir diğer amacı da kurum bakımlarının olumsuz havasından çocukların uzak tutulması amaçlanmaktadır (Uğur, 2018).

Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti geçici bir süre bağlanabileceği gibi terör veya sel, deprem v.b gibi doğal afetlerde kriz durumuna göre tek seferlik olarak da bağlanabilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2024).

4.1.2. Koruyucu Aile Hizmeti

Öz aile yanında farklı sebepler ile bakımı sağlanamayan veya evlat edindirme hizmetinden faydalandırılmayan çocukların belli bir süreliğine ödeme karşılığı ve karşılıksız olarak bir aile ya da kişi tarafından devlet denetiminde yerine getirilmesidir.

Bu hizmetteki temel amaç kurum bakımının olumsuz havasından çocukların uzaklaştırılması, ilgiye ve şefkate ihtiyaç duyan bu çocukların bir aile ortamında örselenmeden ve zarar görmeden normal hayatlarına devam ettirilmesini yardımcı olmaktır (Tuncer ve Erdoğan, 2018).

Ülkemizde çocuğun biyolojik anne ve babası ile vasisi hariç Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup sürekli Türkiye’de ikamet eden, 25-65 yaş aralığında bulunan, en az ilkokul mezunu, düzenli geliri bulunan, evli/bekar veya çocuklu/çocuksuz herkes koruyucu aile olabilmektedir.

Ülkemizde koruyucu aile sistemi Akriba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli, Geçici Koruyucu Aile Modeli, Süreli Koruyucu Aile Modeli ve Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli olmak üzere 4 kategoride ele alınmaktadır.

4.1.3. Evlat Edindirme Hizmeti

Bu modelde kendi öz ailesi ile yaşama ihtimali kalmamış çocukların evlat edinmeye uygun olan aile ve kişi arasında kanuni bir bağ ile evlatlık ilişkisinin kurulmasıdır (Tuncer ve Erdoğan, 2018).

Evlat Edindirme hizmeti; kanuni olarak durumu evlat edindirilmeye olan çocuk ve yapılan sosyal incelemeler sonucu evlat edinmeye uygun olduğu belirlenen aile veya kişi arasında kanuni bağlarla ilişki kurulmasıdır. Bu hizmetteki temel amaç kendi öz ailesi tarafından bakımı sağlanamayan çocuğa aile ortamında yetişme ve aileye ise çocuk özlemini karşılama olanağı sunarken aynı zamanda aile yanında çocuğu zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak destekleyen bir hizmet modelidir.

4.2. Kurum Bakımı Hizmetleri

Ülkemizde farklı sebepler ile öz ailesi veya yakınları tarafından bakımı sağlanamayan çocuklara yatılı kurum bakımı hizmeti verilmektedir. Çocuklara yönelik yatılı bakım hizmeti veren kuruluşlar Çocuk Koruma İlk Kabul ve Müdahale Birimi, Çocuk Evleri Sitesi, Çocuk Evleri, İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi Müdürlükleridir.

5. ALMANYA'DA ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Almanya'da Gençlik Koruma yasası ile çocuk ve gençlerin her türlü risklere karşı korunması gerektiği düzenlenmiştir. 1990 yılında Almanya'da Çocuk ve Gençlik Yardımı Yasası kabul edilmiş ve bu yasa Almanya'da sosyal hizmet uygulamalarının yürütülmesi sürecinde temel alınmaktadır. Nitekim bu yasanın üçüncü bölümünde koruyucu aile ve kuruluş bakımında bulunan çocuk ve gençlerin korunmaları ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. 8 sayılı Sosyal Kanun Alman Çocuk koruma sistemi için en önemli kanundur. Bu kanun çocuk ve gençlere yönelik koruyucu ve önleyici kararları içeren bir kanun olmakla birlikte gençlik dairelerine sorumluluk yüklemektedir. Almanya'da çocuk koruma sistemi genel olarak aile hukuku temelinde ele alınarak belirlenmiştir. Almanya'da 0-14 yaşına kadar olanları kişileri çocuk ve 14-18 yaş arasında olanları ise genç olarak kabul etmektedir.

Kurumsal olarak ise Almanya'da çocuk ve gençlerin korunması, hayata hazırlanmaları bakımları, eğitimleri v.b sorumluluk Gençlik Dairelerine verilmiş ve her eyalet ve eyalet düzeyinde bu daireler bulunmaktadır. Gençlik Daireleri bu hizmetleri yerine getirirken bu alanda hizmet veren sivil toplum kuruluşları bulunması halinde bu hizmeti bu yüklenicilere yetki devri yaparak sağlamaktadır. Gençlik Dairesi, selameti tehlikede olan çocuk veya gençleri koruma ve bakım altına alırken aynı zamanda gençleri yetiştirme yurtlarına, küçük yaş grubundaki çocuklar ise koruyucu aile yanına yerleştirilmekte görevini yerine getirmektedir (Vatandaş ve Vatandaş, 2014).

5.1. Almanya'da Çocukların Korunma Altına Alınması

Alman Kanunlarına göre ebeveynlerin anayasal hakları olan “*çocuklarını yetiştirme ve eğitme hakkı*” sadece çocuğun selameti tehlikeye girdiği hallerde engellenebilir hükmü yer almaktadır (8 Sayılı Sosyal Yasa 42/1).

Gençlik Dairelerince bir çocuğun koruma altına alınmasında;

1-Çocuk veya gencin velayet talebinde bulunması,

2-Çocuk veya gencin esenliğine acil bir tehlike oluşturan durumlarda,

-Yasal vasilerin itiraz etmesi veya

-Aile mahkemesi kararının zamanda alınmaması,

3-Yabancı bir çocuk veya gencin Almanya'ya refakatsiz bir şekilde gelmesi ve bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin bulunmaması halinde durumuna uygun bir kuruluşa veya barınma merkezine yerleştirilir (Buzer, 2024).

Ayrıca 2005 yılında çıkartılan Çocuk ve Gençlik Refahı Sisteminin Geliştirilmesine İlişkin kanunda gencin veya çocuğun hayati tehlikesinin olması ve mahkemeden alınması gereken kararların beklenmeyeceği durumlarda Gençlik Dairesi ivedi bir şekilde çocuğu veya genci koruma altına almak zorundadır. Almanya'da yetki devrine

dayalı ve kültürel özellikler dikkate alınarak çocuk koruma sisteminde bir örgütlenme modeli yer almaktadır. Bu bağlamda Almanya’da çocuklara yönelik hizmetler ve işlemler merkezi hükümet dışı kurumlar tarafından yapılmaktadır (Vatandaş ve Vatandaş, 2014). Hükümet dışı kurumlar tarafından yerine getirilen bu hizmetler merkezi hükümet tarafından finanse edilmektedir. Bu nedenle Almanya’da çocuk koruma sisteminde merkezi hükümetin hizmet oranı diğer hizmet sağlayıcılarına oranla oldukça düşüktür.

5.2. Almanya’daki Koruyucu Aile Sistemi

Almanya’da koruyucu aile olmak isteyen ebeveynler bilgilendirme toplantısı, hazırlık seminerleri ve inceleme olmak üzere çeşitli süreçlerden geçmektedirler. Bu süreçler sonucunda eğitim alan ailelerin adli sicil kayıtlarına bakılması sonrasında koruyucu aile olup olamayacakları değerlendirilmektedir (DİTİB-Kadın, 2024).

Almanya’da koruyucu aile olmak isteyen kişilerin Almanya’da ikamet etme şartının yanı sıra koruyucu aile olmak isteyen aile veya kişiler ile koruyucu aile yanına yerleştirecek çocuk arasındaki yaş farkının 45 yaş üzerinde olması şartı aranmaktadır. Ancak koruyucu aile olmak için ise Almanya vatandaşı olma şartı ise zorunlu tutulmamıştır (Doğan,2020).

Koruyucu aile olma sürecinde adaylar ilk olarak koruyucu ailesi olacakları çocuğun biyolojik aileleri ile tanıştırılmaktadırlar. Bu tanışma ve görüşme sürecinde çocuğun biyolojik ailesi ve koruyucu aile adayı koruyucu ailelik sürecini birlikte yürütüp yürütemeyecekleri konusunda görüşürler. Yapılan görüşmenin olumlu geçmesi halinde çocukla ilk görüşmeler gerçekleştirilir ve koruyucu aile olmak isteyen aile ve çocuk birbirlerini tanımları için birlikte vakit geçirmeleri sağlanır. Yapılan görüşme sonucunda hem çocuk hem de koruyucu aile olmak isteyen ailenin istekli ve talepleri olması halinde ve ayrıca kurumunda koruyucu aile olunması hakkında olumlu kanaat bildirmesi halinde işlem başlatılır. Kurum ve koruyucu aile arasında sözleşme imzalanır ve çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilir (DİTİB-Kadın, 2024).

Koruyucu aile modelleri açısından Türkiye’yle benzerlik gösteren Alman koruyucu aile sisteminde ise 5 farklı koruyucu aile modeli bulunmaktadır. Bunlar Nöbetçi Koruyucu Aile, Kısa Süreli Tam Zamanlı Koruyucu Aile, Uzun Süreli Tam Bakım Koruyucu Aile, Akraba Yanında Koruyucu Aile ve Uzmanlaşmış Koruyucu Aile modelleridir. Alman koruyucu aile sistemi modellerine bakıldığında Türkiye’den ‘Nöbetçi Tam Zamanlı Bakım’ modeli ile farklılaşmaktadır.

5.3. Almanya’da Evlat Edinme ve Evlat Edindirme

Almanya’da evlat edinmek için Gençlik Dairesi Evlat Edinme Birimleri, Katolik Evlat Edinme Hizmetleri Birimi ve Mezhepsel Olmayan Sponsorlukta Evlat Edinme Kurumlarına başvuru yapılması gerekmektedir. Bu kurumların temel görevi her çocuk için en uygun olan bireyi/aileyi seçmektir. Bu bağlamda Almanya’da evlat edinebilmek için en az 25 yaşını doldurmuş olmak, evli olması halinde eşlerden birinin 25 diğer eşin 21 yaşını tamamlamış olması gerekmektedir. Ayrıca Almanya’da evlat edinme için kök ailenin onayı zorunludur. Ancak anne ve babanın nerde olduğu bilinmiyorsa onay alınmasına gerek bulunmamaktadır. 14 yaşını doldurmuş olan çocukların evlat edindirilmesinde çocuğun da rızasının alınması 14 yaşın altında olması halinde ise yasal temsilcinin onayı gerekmektedir. Evlat edindirilme ile birlikte çocuğun vasisi gençlik dairesine geçmektedir.

Almanya’da birden çok evlat edinme türü bulunmaktadır. Bunlar Yabancı Çocukların evlat edindirilmesi, Üvey Çocukların Evlat Edindirilmesi, Göreceli Evlat Edinilmesi, Koruyucu Aile Tarafından Çocuğun Evlat Edindirilmesi, Ard Arda Evlat Edinme modelleridir.

6. İNGİLTERE’DE ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Günümüzde birçok ülkede ve özellikle Avrupa birliği üyesi ülkelerde çocuk refah sistemi hizmetlerinin sorumluluğu ve görevi merkezi yönetimler yerine yerel yönetimlere verilmiştir. İngiltere’de ortaçağ öncesi zamana kadar da çocukların korunmasında yerel yönetimlerin çok etkin rol oynadığı ve hizmetlerin yerel yönetimler üzerinden sağladığı görülmektedir (Güneş Aslan, 2023). Bunun yanı sıra İngiltere’deki çocuk koruma sistemi incelendiğinde ortaçağ öncesi dezavantajlı bireylerin korunması Feodal Lordlara ait olduğu görülmektedir. Lordların korunması altında bulunan bireylerin Lordların ölümü sonrası bu çocuklara vasi atanması yapılmaktadır. Atanan bu vasilerde Lordlar gibi çocukların korunması, yetiştirilmesi ve bakımlarından sorumludur (Gökçe, 1971). İngiltere’de yasal olarak çocuk koruma alanına ilişkin ilk kanuni düzenlemelerin 1601 yılına kadar uzandığı

görülmektedir. 2. Elizabeth tarafından çıkarılan Yoksullar Yasası'nda çocukların barınma ve eğitim olanaklarından yararlanması için yerel yönetimlere önemli görevler vermiştir (Seçkiner Bingöl, 2018).

İngiltere'de 1800'lü yıllarda çocuklara kötü muamelelerin artması, çocuk işçiliğinin oldukça yaygın olmasıyla da beraber çocuk koruma alanında bu yıllarda birçok yasal düzenleme yapılmasını ve birçok uygulamanın hayata geçirilmesini sağlamıştır. Küçük yaştaki çocukların fabrikalarda çalıştırılması yasaklanması, kız çocuklarının istismar edilmesi ve kız çocuklara yönelik ensestini suç kabul edilerek cezalandırılması, özellikle belli yaş grubundaki çocukların kaçırılarak veya para karşılığında evlat edindirilmesinin yasaklanması ve suç olarak tanımlanması bu yıllarda yapılan kanuni düzenlemelerle sağlanmıştır (Güneş Aslan, 2023). Ayrıca 1800'lü yıllarda çocuk koruma alanında sivil toplum kuruluşlarının İngiltere'de kurulmaya başladığı görülmektedir (Salim, 2011). Bu bağlamda İngiltere de sistematik olarak çocukların korunmasının bütüncül ve sistematik olarak ele alınması 1940-1950 yılları arasında öne çıktığı, çocukların yerel yönetimlerce korunması tam olarak ise 1971 yılında sonra olmuştur (İzci, 2020). İngiltere'de 1989 yılında çıkarılan "Çocuk Yasası" ile ülkenin çocuk adalet sisteminin temeli atılırken aynı zamanda ülkenin çocuk koruma sistemine yönelik yasal çerçeveyi de sağlamıştır. 2004 tarihli Çocuk Yasası ile yerel yönetimler ve özel kuruluşlar arasındaki işbirliğini önemseyen yönüyle de yasa güçlendirilmiştir. 2017 yılında çıkarılan Çocuk ve Sosyal Hizmet yasası ile ihtiyaçlar doğrultusunda her iki yasada bazı değişiklikler yapılmıştır (Güneş Aslan, 2023).

6.1 İngiltere'de Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Hizmetleri

İngiltere de kanun kapsamında çocukların bakım altına alma kararı aile mahkemeleri tarafından verilebilmektedir. Kanun kapsamında çocuk hakkında mahkemece 3 tür karar verilebilir. Bunlar;

- 1-Koruyucu aile yanında bakım
- 2-Koruma kararı ile çocuğun biyolojik ailesi yanında bakımı
- 3-Güvenli birimler olan kurum çatısı altında bakım (özel konutlu okullar ve güvenli evler)

Ayrıca İngiltere de yerel yönetimlere ait bağımsız ve güvenli evler, bağımsız kuruluşlar ve gönüllü evlat edindirme kuruluşları çocuk bakımı ve çocuğu koruma alanında hizmet sağlayıcıları oldukları görülmektedir (OFSTED,2018).

6.1.1. Koruyucu Aile Yanında Bakım

Koruyucu aile yanına yerleştirmenin ana odağı, kendi kök aileleri tarafından bakımı sağlanmayan çocukların aile ortamında yaşamlarını idame ettirmelerini sağlamaktır. Koruma ve bakım altına alınan çocuklara yönelik dünyada birçok ülke kurum bakımının olumsuz etkileri nedeniyle kurum bakımına alternatif modeller geliştirmiştir. Bu ülkelerin başında İngiltere gelmektedir. Kurum bakımına alternatif hizmet modellerinden birisi ve en önemlisi de koruyucu aile hizmet modelidir. İngiltere'de koruyucu aile bakımının yasal zemini 1989 tarihli Çocuk Yasası ile düzenlenmiştir. İngiltere'de koruyucu aile hizmet modeli yerel yönetimlerin yanı sıra yasal sorumluluklarını yerine getiren Bağımsız Koruyucu Aile Şirketleri tarafında da yerine getirilebilmektedir (OFSTED, 2018).

Koruyucu ailelerin denetimi incelenmesi ve izlenmesi bağımsız bir hükümet kurumu olan OFSTED tarafından yapılmaktadır (İzci, 2020). İngiltere'de koruyucu aileler için oldukça kapsayıcı bir destek sistemi bulunmaktadır. İngiltere Eğitim Bakanlığı, 2012 yılında Koruyucu Aileler için Eğitim, Destek ve Geliştirme Standartlarını yayınlamıştır. Bu standartlar ile koruyucu ailelerin koruyucu aile olma şartlarını taşımaları ve koruyucu aile olabileceğinin onaylanması sonrasındaki süreçteki ilk 12-18 ay içinde neleri bilmesi, anlaması ve yapabilmesi gerektiğini belirleyen ulusal bir asgari ölçütler belirlenmiştir (Jarrett ve Bellis, 2018).

İngiltere'de koruyucu aile olmak isteyen aile ve kişilerin İngiltere'de süresiz oturma izni ve tam zamanlı bir ikametgaha sahip olma şartının yanı sıra koruyucu aile ile koruyucu aile yanına yerleştirecek çocuk arasındaki yaş farkının 21 yaşından büyük olması şartı aranmaktadır (Fostercare, 2024).

Koruyucu aile modeli konusunda İngiltere 11 farklı koruyucu aile modeli bulunmaktadır. Bu nedenle İngiltere koruyucu aile modeli hem Türkiye'den ve hem de Almanya'dan bu yönleriyle ayrılmaktadır. İngiltere'deki koruyucu aile modelleri: "Uzun Dönem Bakım, Tutuklu Çocuklara Yönelik Bakım, Kısa Dönem Bakım, Çok Boyutlu Tedavi İçeren Bakım, Acil Durum Bakımı, Aile, Arkadaş veya Akraba Bakımı, Evlat Edinmek için Koruyucu Bakım, Kısa Süreli Molalar, Destekleyici Köprü Oluşturma, Ebeveyn Çocuk Bakımı, Kardeşler için Koruyucu Bakım" yer almaktadır.

6.1.2. Korunma Kararı ile Çocuğun Biyolojik Ailesi Yanında Bakımı

İngiltere’de çocuk korunma sisteminin asıl hedefinin çocuğun aile yanında korunarak bakımının sağlanmasıdır. Bu bağlamda 1989 tarihli çocuk yasasında da çocuğun yaşamış olduğu sorunların öncelikli olarak profesyonel yardım alınarak aile içinde çözülmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu nedenle sorunların çözümünde ailenin yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmasına önem verilmektedir. Ailenin bu süreçte yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması mesleki çalışmalara yanıt vermemesi, çocuğun olumsuz koşullarını düzeltmemesi halinde yerel yönetimlerce çocuk bakım altına alınabilmektedir. Ancak çocuğun koruma ve bakım altına alınması halinde aile ebeveynlik görevlerini yerine getirmek zorundadırlar (Güneş Aslan, 2023). Çocuk korunma ve bakım altına alınmadan önce yetkili olan mahkeme yerel yönetimlerin aile ve çocukla yapmış olduğu çalışmaları talep edebilir (Beter, 2010).

6.2. Kurum Çatısı Altında Bakım

İngiltere’de herhangi bir koruyucu ailenin yanına veya biyolojik ailesi yanına döndürülmesi mümkün olmayan çocuklar kurum bakımına alınmaktadır (Zayed ve Harker, 2015). İngiltere’de çocuk evi sistemi 3 kategoride ele alınmaktadır. Bunları Çocuk Evleri, Çocuk Yurdu olarak kayıtlı yatılı özel okullar ve Güvenli Çocuk Evleri olarak sıralayabiliriz.

Yukarıda bahsedilen bu kurumlara çocukların korunma altına alınma durumlarına göre çocukların yerleştirilmeleri yapılmaktadır. Ayrıca farklı olumsuz davranışlara sahip olan çocuklar için farklı kurumlarda özel terapiler oluşturulmuş kurumlarda çocuklara bakım hizmeti de verilmektedir. Bu kurumları Terapötik Yatılı Birimler, Yarı Bağımsız Yatılı Kuruluşlar, Güvenlikli Gözetim Birimleri ve Geçici Bakım sağlayan kurumlar olarak sıralayabiliriz.

6.2.1. İngiltere’de Evlat Edinme Sistemi

Evlat Edindirme ve Çocuk Kanunu İngiltere’de 2002 yılında kabul edilmiş ve 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanun 2009 ve 2018 yılında yapılan değişikliklerle bugünkü halini almıştır (Güneş Aslan, 2023). İngiltere’de evlat edindirilen çocuk biyolojik ailesi ile bağı tümüyle kesilmemekte, mektuplar veya yılda bir veya iki kez toplantılar aracılığıyla bağları devam ettirilmektedir. Evlat edinen kişi/aile evlat edindiği çocuğun öz geçmişini, çocuğun terk edilme sebeplerini, çocuğun anne babasının sağlık durumunu ve hatta kimlik tanımlamasını bilme hakkı bulunmaktadır (Mignot, 2017).

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İncelenen üç ülkenin çocuk koruma sistemleri, yapılanma açısından farklı modellere sahiptir. Türkiye’de merkezi idare sistemi uygulanırken İngiltere ve Almanya yerel yönetim modelleri ağırlıklı olarak uygulanmaktadır. Almanya ve İngiltere arasındaki fark, Almanya’da sadece yerel düzeyde oluşturulan Gençlik Daireleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından çocuk koruma hizmetleri yerine getirilirken İngiltere’de yerel yönetim ölçekli birden çok kurum tarafından çocuk koruma hizmetleri yerine getirilmektedir.

Koruma ihtiyacı bulunan çocuklara yönelik bakım modelleri, ülkelerin kültürel, sosyo- ekonomik, gelişmişlik vb. etkenlere bağlı farklılıklar göstermektedir. Bu çocuklara yönelik korunma ve bakım öncelikli olarak kurum bakımında sağlanmıştır. Ancak, günümüzde gerek Avrupa ve gerekse ülkemizde kalabalık kurum bakım modelleri olan yetiştirme yurtları, çocuk yuvaları gibi kurum bakım modelleri aile temelli sosyal hizmet modellerine dönüştürülüp kapatılmıştır. Sosyal hizmet bağlamında ülkemizdeki çocuk koruma sisteminin tarihçesine bakıldığında sisteminin geleneksel kalabalık kurum bakımları olarak başlayıp sonrasında modern aile yanında bakım, koruyucu aile yanında bakım veya ev tipi sosyal hizmet modellerinde bakım gibi çocuk sistemlerine dönüştüğü görülmektedir.

Devletler kurum bakımı yerine çocukların bir aile ortamında sağlıklı gelişim gösterebilmesi için koruyucu aile hizmetini alternatif bir hizmet modeli olarak geliştirmiştir. Ülkemizde halen kurum bakımı önemli ölçüde benimsenirken koruyucu aile modeli ve evlat edinme hizmet modellerinin yeterince gelişmediği görülmektedir. Ancak İngiltere ve Almanya’da kurum bakımına kıyasla koruyucu aile modeli daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde son zamanlarda çocukların kurum bakımı yerine kendi ailelerinin veya yakınlarının yanında bakımlarının sağlanmasına yönelik yeni uygulamalar ve yenilikler yapılmıştır. Bu bağlamda çocuklar aile temelli hizmet modelleri kapsamında sosyal ve ekonomik destek hizmet modelleri kapsamında aileleri ve yakınları yanında ekonomik olarak desteklenmektedirler.

Almanya, İngiltere ve Türkiye'nin koruyucu aile olma yaş sınırlarına bakıldığında ülkemizde 25 ile 65 yaş arası kişiler ve ailelerin koruyucu ailelik için başvuruda bulunabildiği ve çocuk ve aile koruyucu aile arasındaki yaş farkının en az 18 yaş olması gerektiği, Almanya'da koruyucu aile olmak isteyen aile ve kişiler ile koruyucu aile yanına yerleştirecek çocuk arasındaki yaş farkının 45 yaş üzerinde olması şartı arandığı, İngiltere'de ise koruyucu aile olmak isteyen aile ve kişiler ile koruyucu aile yanına yerleştirecek çocuk arasındaki yaş farkının 21 yaşından büyük olması şartı arandığı görülmektedir. Ülkemizde koruyucu aile olmak için Türk vatandaşı olma şartı yer almakta iken Almanya ve İngiltere koruyucu aile sistemlerinde ise farklı bir uyruğa sahip kişi ve ailelerde koruyucu aile olabilmektedir. Bu yönleriyle Almanya ve İngiltere'ye göre ülkemizdeki koruyucu aile modelinin daha katı olduğu görülmektedir.

Koruma altındaki çocuklardan koruyucu aile yanına yerleştirilmesi uygun görülen çocuklar ve koruyucu ailelik için başvuruda bulunan ailelerin farklı özellikleri göz önünde bulundurularak ülkelerde çeşitli koruyucu aile modelleri oluşturulmuştur. Ülkemizde Akraba veya Yakın Çevre, Uzmanlaşmış, Süreli ve Geçici Koruyucu Aile Modelleri olmak üzere dört farklı koruyucu aile modeli bulunmaktadır. Türkiye ile benzerlik gösteren Almanya koruyucu aile sisteminde 5 farklı koruyucu aile modeli bulunmakta olup Türkiye'den 'Nöbetçi Tam Zamanlı Bakım' modeli ile ayrılmaktadır (Doğan,2020). Koruyucu aile modeli konusunda İngiltere 11 farklı koruyucu aile modeli ile hem Türkiye'den ve hem de Almanya'dan bu yönleriyle ayrılmaktadır.

Ülkemizde koruyucu ailelik hizmeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Koruyucu Aile Birimleri tarafından yürütülürken Almanya'da merkezi hükümet ile sivil toplum kuruluşlarının ortak koordinesinde yürütülmektedir. Koruyucu ailelik hizmeti İngiltere'de ise merkezi hükümet ile yerel yönetimler ve Bağımsız Koruyucu Ajanslar tarafından yürütülmektedir. Benzer şekilde evlat edindirme hizmeti de Almanya ve İngiltere'de yerel yönetimler, özel ve gönüllü kurum ve kuruluşlar eliyle yürütülmekte iken ülkemizde ise merkezi yönetim tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

İngiltere'de evlat edindirilen çocuk biyolojik ailesi ile bağı tümüyle kesilmemekte mektuplar veya yılda bir veya iki kez toplantılar aracılığıyla bağları devam ettirilmekte iken Almanya ve Türkiye'de biyolojik ailesi ile bağı tamamen kesilmektedir. Bu yönüyle İngiltere evlat edindirme hizmet modelinde Türkiye ve Almanya'dan farklılaşmaktadır.

Özetle incelenen üç ülkenin çocuk koruma sistemleri, farklı yapılanma modellerine sahipken, sistemlerin kendi açılarından çeşitli avantaj ve dezavantajlar taşıdığı, yapılacak kültürler arası transfer ve yeni çalışmalarla, sistemlerin geliştirilmesi ve daha sağlıklı bir hale gelmesinin sağlanabileceği gözlenmiştir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2024, 8 Mayıs). 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının 100. Yılına Özel Çocuk Bülteni. <https://www.aile.gov.tr/chgm/sayfalar/23-nisan-cocuk-bulteni> adresinden erişildi.

Baykara Acar, Y., Acar, H. ve Berghan, S. (2018). *Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi: Sorunlar ve Savunu Alanları*. Uluslararası Çocuk Merkezi. <https://cocukhaklariizleme.org/storage/app/uploads/public/5ef/5fc/cc7/5ef5fccc70c70117654780.pdf> adresinden erişildi.

Bergman, A.-S. (2016). "In a Proper Home": Foster Children's Needs and Foster Parents' Suitability during the Twentieth Century. *Journal of Family History*, 41(2), 176-191. doi:10.1177/0363199016635493

Beter, Ö. (2010). *Türkiye ve İngiltere'de çocuk koruma sistemleri*. (Yayımlanmamış yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.

BM Genel Kurulu. (1948). "Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi" (217 [III] A). Paris.

- Buzer. (2024, 8 Mayıs). Sozialgesetzbuch (SGB) Achtes Buch (VIII) Kinder- und Jugendhilfe (SGB VIII). https://www.buzer.de/42_SGB_VIII.htm adresinden erişildi.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi. (1989).
- DİTİB-Kadın. (2024, 10 Mayıs). Aile, Gençlik ve Sosyal Hizmetler Merkezi. <http://jugendschutz.ditib.de/index.php/tr/content-items/8-nachrichten/47-pflegefamilie-eineverdienst-und-verantwortungsvolle-aufgabe-tr> adresinden erişildi.
- Doğan, B. (2020). *Alman çocuk koruma sisteminde Türkiyeli ailelerin kültür ve göç bağlamında koruyucu aile olma deneyimi*. (Yayımlanmamış yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Fostercare, U. (2024, 20 Mayıs). Koruyucu Aile Türleri. <https://www.ukfostering.org.uk/fosteringinformation/types-of-fostering/> adresinden erişildi.
- Gökçe, B. (1971). *Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde Kimsesiz Çocuklar Sorunu ile İlgili Tutumun Sosyolojik Mukayeseli Tahlil ve İzahı*. Ankara: Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı.
- Güneş Aslan, G. (2023). *Dünyadaki Örnekleriyle Çocuk Koruma Sistemleri* (1. bs., C. Amerikan Cilt). Ankara: Nobel.
- İzci, L. (2020). Türkiye ve İngiltere’de koruyucu aile sisteminin karşılaştırması. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50), 140-163. doi:10.48070/erusosbilder.740035
- İzci, L., Seyhun Sarı, K. ve Uyanık, M. N. (2021). *Aile Odaklı Hizmet Modeli olarak Koruyucu Aile Uygulaması*. Ankara: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Jarrett, T. ve Bellis, A. (2018). *Foster care in England*. UK: House Of Commons Library. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2018-0064/> adresinden erişildi.
- Mignot, J.-F. (2017). Full adoption in England and Wales and France: A comparative history of law and practice (1926–2015). *Adoption & Fostering*, 41(2), 142-158. doi:10.1177/0308575917704551
- OFSTED. (2018). *Children’s social care in England*. National Statistics. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/381141/Introduction_20to_20independent_20fostering_20agencies.pdf adresinden erişildi.
- Resmi Gazete. Sosyal Hizmetler Kanunu. 18059 Sosyal Hizmetler Kanunu (1983).
- Salim, M. (2011). *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu*. (Yayımlanmamış yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Seçkiner Bingöl, E. (2018). İngiltere Yerel Yönetimlerinde Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım. *Ombudsman Akademik*, (8), 105-123. doi:10.32002/ombudsmanakademik.443484
- Şenocak, H. (2010). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (51), 177-228.
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D. ve Özcan, Ö. Ö. (2008). Kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunların epidemiyolojisi; ulusal örnekleme karşılaştırmalı bir araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3). <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/82521> adresinden erişildi.
- Tuncer, B. ve Erdoğan, T. (2018). Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Journal of International Scientific Researches*, 3(2), 515-527. doi:10.21733/ibad.417251
- Uğur, Ç. (2018). *Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları: Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetinin Rolü*. (Yayımlanmamış yayınlanmamış uzmanlık tezi). Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Politika Genel Müdürlüğü.
- Vatandaş, S. ve Vatandaş, S. (2014). Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Türk Kökenli Çocuklar. *Bilge Strateji*, 6(10), 137-156.

- Yolcuoğlu, Dr. İ. G. (2009). Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 43-58. doi:10.21560/spcd.15089
- Zayed, Y. ve Harker, R. (2015, 24 Mayıs). Childeren in care England:statistics. https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/24518/2/snsg-04470_Redacted.pdf adresinden erişildi.